

IN MEMORIAM

Dragomir Vojnić
**IN MEMORIAM
JAKOVU SIROTKOVIĆU**

Svakome je od nas veoma teško kada se nađe u situaciji da govori o čovjeku, drugu i prijatelju koga je nemilosrdni tijek življenja, ili kako obično kažemo-sudbina, upravo otrgla sa scene života. Odlazak svakog čovjeka sa scene života ostavlja za sobom praznine koje više nitko na isti način ne može ispuniti. Ta je praznina posebno velika kada sa scene života odlaze velikani kakav je bio i ostao Jakov Sirotković. Meni je u ovom trenutku posebno teško govoriti, i to zato što me sa Jakovom Sirotkovićem povezuju mnoge godine druženja, prijateljevanja i zajedničkih napora u smjeru razvijanja naše ekonomske znanosti i društva. Prvi čovjek kojeg sam upoznao i koji mi je pomogao kada sam u jesen godine 1945. došao iz Istre u Zagreb u želji da se upišem na Ekonomski fakultet bio je Jakov Sirotković. Od tada, pa do posljednjih dana njegovog života bili smo povezani i u sferi znanstveno-nastavnog rada i u sferi znanstveno-istraživačkog rada, a isto tako i u drugim sferama društvenog i obiteljskog življenja, druženja i prijateljevanja. Prvo smo zajedno bili u studentskoj organizaciji Sveučilišta u Zagrebu, zatim smo zajedno obnovili rad Ekonomskog instituta, Zagreb, kojem je još na početku godine 1952. Jakov bio prvi direktor.

U tijeku pedesetih obojica smo prošli London School of Economics. Na početku šezdesetih zajedno smo radili u grupi za metodologiju indikativnog planiranja (Jakov je u to vrijeme bio direktor Republičkog zavoda za plan). Nešto poslije, zajednički smo radili na prvom postdiplomskom studiju (EFZ) "Politika razvoja i metoda ekonomske analize" koje je Jakov Sirotković bio voditelj. Za vrijeme rada na tom postdiplomskom studiju stasalo je niz naraštaja magistranata i doktoranata. Na početku pripreme velike društveno ekonomske reforme iz godine 1965. u prvoj polovici šezdesetih zajednički smo djelovali - Jakov kao direktor, ja kao član direktorija) Saveznog zavoda za društveno planiranje.

U prvim godinama ostvarivanja reforme iz godine 1965.- godine 1968. zajednički smo pokrenuli u Ekonomskom institutu Zagreb, seriju tzv. "crvenih knjiga" koje su izlazile sve do godine 1990. Serija od 23 sveska tih knjiga daje kontinuirani uvid u reformske napore i u reformska dostignuća naše ekonomske znanosti i društva. Ti su reformski napori imali veliki utjecaj i na Ustavne amandmane koji su prethodili, u osnovi konfederalnom, Ustavu iz godine 1974. U okviru reformskih napora Jakova Sirotkovića ne smije se zaboraviti tzv. "bijela knjiga" koja je pod njegovim vodstvom (i Rikarda Langa) priređena godine 1962. i koja je predstavljala idejno-teorijsku osnovu reformskih događanja u šezdesetim godinama pa i dalje. Na osnovi te knjige održano je na početku godine 1963. u Ekonomskom institutu, Zagreb veliko savjetovanje svih ekonomista bivše države. Na tom su savjetovanju postavljene osnovne teorijske osnove ravnotežne cijene, što je predstavljalo veliki doprinos daljem razvitku decentralizirane tržišne privrede. Tijekom osamdesetih godina naš se zajednički rad nastavlja i u okviru Ekonomskog instituta i u okviru Ekonomskog fakulteta i u okviru Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Reformski zajednički rad nastavlja se u osamdesetima, pored ostalog, i u okviru Dugoročnog programa ekonomske stabilizacije. Realizacija toga programa dovela je i do ustavnih amandmana koncem osamdesetih i do početka ostvarivanja ekonomije i politike tranzicije. Jakov Sirotković je u svemu tome u kontinuitetu imao veliku ulogu. Veliko priznanje reformskoj orijentaciji ekonomske znanosti u nas dao je na svršetku godine 1980. Štefan Korošec, Slovenac, sekretar CK SKJ koji je odlučio da se smjernice za tzv. Prvu konferenciju SKJ prirede na skupu znanstvenika i političara kojim je on predsjedao u Ekonomskom institutu Zagreb. Ta je konferencija, kao što je poznato, dala zeleno svjetlo za opću pluralizaciju i demokratizaciju u bivšoj državi. Intenzivan zajednički rad nastavlja se i u devedesetima, tj. tijekom ostvarivanja tranzicije i osamostaljivanja Republike Hrvatske. Posebno su veliki doprinos Jakova Sirotkovića četiri knjige zbornika radova koje su pod njegovim vodstvom sačinjene u okviru HAZU godine 1999.; 2000, 2001. i 2002. i koje predstavljaju vrijedan doprinos znanstvenim osnovama koncepcije i strategije razvitka Hrvatske. Svaka od tih knjiga bila je osnovica odgovarajućeg znanstvenog skupa održanoga u HAZU.

O Jakovu Sirotkoviću i njegovim znanstvenim i ukupnim doprinosima i zaslugama bi se dalo bi se i trebalo još mnogo toga reći. Jer Jakov je na svoj način bio unikat, jedinstven i neponovljiv. Ne sjećam se da je netko, ne samo među mojim prijateljima, nego i mnogo šire, ostvario tako sadržajan život i tako briljantnu profesionalnu i društvenu karijeru. Jakov je velike rezultate ostvario i na znanstvenom nastavnom planu i na znanstveno-istraživačkom planu i na opće društvenom, humanom i ljudskom planu. Odgojio je čitavu plejadu znanstvenih i drugih kadrova svih naraštaja. Valja podsjetiti da je bio i redoviti profesor i direktor Ekonomskog instituta, Zagreb i direktor Republičkog i Saveznog zavoda za planiranje i Rektor Sveučilišta u Zagrebu i predsjednik Republičke Vlade i potpredsjednik Savezne Vlade i predsjednik (ukupno 13 godina) prvo JAZU, a poslije HAZU i da dalje ne nabrajam.

Ime Jakova Sirotkovića ostat će duboko urezano u svekoliko ostvarenje naših ekonomskih znanosti. A to ostvarenje nije malo. To nerijetko više vrednuju drugi na međunarodnom planu nego mi sami. Mi možemo biti nezadovoljni razinom naše ekonomske znanosti i valja se truditi da se u kontinuitetu ostvaruju pomaci. Naša je ekonomska znanost međutim tijekom proteklih desetljeća imala jednu nesumnjivu kvalitetu, a to je - da je bila reformski, pluralistički i demokratski orijentirana.

Ona je na taj način dala svoj znanstveni doprinos ubrzanju kraha boljševičke opcije, upravo tako kao što su i ukupna događanja na ovim našim prostorima dala doprinos ubrzanju pada berlinskog zida. Ljudi formata Jakova Sirotkovića bili su kontinuirano, svojom svom aktivnošću nosioci ovakvih doprinosa i događanja.

Svoj društveni i znanstveni doprinos u ovom smjeru Jakov Sirotković dao je svojim ukupnim rijetko velikim i obuhvatnim djelovanjem. Čitava biblioteka knjiga i veliki broj radova govore o tome tek jednim dijelom. Jakov Sirotković imao je i nesvakidašnje karakterne osobine i ljudske kvalitete. Po svojoj je prirodi zračio optimizmom. Pozitivni naboji i vjera u ljude bili su u središnjici njegova mentalnog bića. Jakova su svi voljeli i cijenili. Za njega nisu postojali veliki i mali ni tzv. "mali ljudi".

Sjećam ga se na visokoj ljestvici vlasti ne samo kao predsjednika Republičke Vlade, nego i potpredsjednika Savezne vlade, sjećam se kako su ga voljeli i cijenili (i za savjet i pomoć pitali) tzv. mali ljudi. Sjećam ga se kao predanog supruga svoje supruge Ecije s kojom sam mnogo godina radio i u Ekonomskom institutu, Zagreb i prijateljevao u obiteljskom krugu.

Moje posebno sjećanje upućeno je Jakovu kao najosjećajnijem i najnježnijem ocu svoje kćerke Maje. Te nježne i nadasve suptilne odnose oca i kćeri imao sam, posebno tijekom godina djetinjstva iz blizine pratiti, i to zato što su moja kćer Mia i Jakovljeva Maja ista generacija. Zajedno su išle u školu i prijateljevale. Taj nježan odnos oca i kćeri ostao je do kraja života stabilan i nepromijenjen što govori o posebnom kvalitetu karaktera Jakova kao oca, ali i Maje kao kćerke. U proljeće ove godine, u svom radu koji je objavljen u knjizi u povodu osamdesete obljetnice Jakova Sirotkovića napisao sam "Ovaj prilog posvećujem svom dugogodišnjem prijatelju i suborcu Jakovu Sirotkoviću u povodu obilježavanja osamdesete obljetnice njegova rođenja. Nisam mogao ni slutiti da pišem posljednju posvetu svom velikom drugu i prijatelju Jakovu Sirotkoviću.

Opraštajući se od Jakova u ime brojnih prijatelja ekonomista, jednako kao i u ime Ekonomskog instituta, Zagreb i izražavajući najdublju sućut supruzi Eciji i kćerki Maji, kao utjehu svima nama spominjem poznatu istinu - velikani nikada ne umiru, jer ih njihova djela nadživljavaju, a oni se samo sele u vječnost.

Neka je vječna hvala i slava vrlom i velikom čovjeku, znanstveniku i prijatelju Jakovu Sirotkoviću!

*Dragomir Vojnić, govor na komemoraciji
u Ekonomskom institutu, 4. studenoga 2002.*